

טעמי המקרא

מהם ?

סימנים מעל ומתחת לכתב.

מהיכן הם ?

המסורת (מסכת מגילה ד ע"א) מייחסת את המצאת הטעמים לעזרא הסופר. מסורת זו הועברה מדור לדור בעל-פה ע"י המסורנים. במאה התשיעית הטעמים הועלו בכתב ע"י משפחת המסורנים בן-אשר שבטבריה, לכן הם נקראים "הטעמים הטבריינים".

תפקידם ?

א. קריאה נכונה של המילה (מלעיל ומלרע). הטעמים "יושבים" על ההברה המוטעמת (למעט זרקא, סגול, פשטא, תלישא קטנה, הרשומים תמיד מעל האות האחרונה בתיבה, ותלישא גדולה הרשום תמיד מעל האות הראשונה בתיבה). כאשר מופיע פעמים אותו טעם המילה היא במלעיל.

ב. חלוקת הפסוק, כדי להבין את משמעותו. הטעמים מתחלקים לטעמים מפסיקים ולטעמים מחברים/משרתים.

ג. ניגון הפסוק כדי שיהיה יותר קל לשנן ולזכור (במיוחד בתקופה שלא היה ספרים).

חלוקתם - "האצלת סמכויות"

ג. טעמים לא-מנוגנים	א. טעמים מפסיקים (גם מנוגנים)	א. קיסרים - אתנחתא וסוף פסוק, והוא הקו הקטן הנמצא במילה
ג. טעמים לא-מנוגנים	ב. טעמים משרתים (גם מנוגנים)	ב. מלכים - סגולא, זקף גדול, זקף קטן, טרחא.
ג. טעמים לא-מנוגנים	ג. טעמים משרתים (גם מנוגנים)	ג. משנים - רביע, פשטא, תביר, זרקא.
ג. טעמים לא-מנוגנים	ד. טעמים משרתים (גם מנוגנים)	ד. שלישים - פזר גדול, תלשא, גרש ושני גרשיים.
ג. טעמים לא-מנוגנים	ה. טעמים משרתים (גם מנוגנים)	ה. קיסרים והמלכים מחלקים את הפסוק בגדול לשנים או שלושה חלקים, והמשנים והשלישים מחלקים את "חלקי הפסוק" למילה עד שלוש מילים בפני עצמם.
ג. טעמים לא-מנוגנים	ו. טעמים משרתים (גם מנוגנים)	
ג. טעמים לא-מנוגנים	ז. טעמים משרתים (גם מנוגנים)	
ג. טעמים לא-מנוגנים	ח. טעמים משרתים (גם מנוגנים)	
ג. טעמים לא-מנוגנים	ט. טעמים משרתים (גם מנוגנים)	
ג. טעמים לא-מנוגנים	י. טעמים משרתים (גם מנוגנים)	
ג. טעמים לא-מנוגנים	יא. טעמים משרתים (גם מנוגנים)	
ג. טעמים לא-מנוגנים	יב. טעמים משרתים (גם מנוגנים)	

ברשימה זו מובאים שמות הטעמים לפי עדות אשכנז
ולאחר המקף שמות הטעמים לפי עדות המזרח

דגש. ישנם טעמים שדומים בצורתם אך שונים בתפקידם:

א. קִדְמָא - מפסיק (יסומן בסוף מילה. ובמלעיל יופיע כְּתִרִי-קִדְמִין). אֲזַלְא - מחבר (יסומן בהברה המוטעמת).

ב. יִתִּיב - מפסיק (יסומן בתחילת מילה). שׁוֹפֵר-מְהֻפֵּךְ - מחבר (יסומן בהברה המוטעמת).

ג. תְּלִישָׁא גְדוּלָּה - מפסיק (רגל לכיוון שמאל). תְּלִישָׁא קְטַנָּה - מספיק (רגל לכיוון ימין).

1. דוגמא לחלוקת הפסוק לפי הטעמים:

"וַתִּקְרְבוּן וַתַּעֲמְדוּן תַּחַת הָהָר וְהָהָר בָּעֵר בָּאֵשׁ עַד-לֵב הַשָּׁמַיִם חֶשֶׁךְ עָנָן וַעֲרַפֶּל" (דברים ד, יא)

2. דוגמא לשימוש בטעמי המקרא להבנת הפסוק:

"וַיִּשְׁלַח אֶת-נְעָרָיו בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּעֲלוּ עֹלֹת וַיִּזְבְּחוּ זִבְחִים שְׁלָמִים לַיהוָה פָּרִים" (שמות כד, ה)

רב חסדא מתקשה, מהם העולות שהוקרבו, כבשים או פרים? הסבר ע"פ הטעמים בפסוק את התשובה.

רש"י

גמרא יומא דף נב עמוד ב

המתים או וקס העם הזה חונה: ויעלו
עולות כבשים. וי"מ לפסוק כאן את
הטעם באתנחתא או דילמא אידי
ואידי פרים ואין אתנחתא בטעם
עולות אלא טעם גרש ויעלו
עולות כדי שיתחבר לשל אחרי:

בדנביאי איכא וכדאורייתא ליכא. והא איכא
דבעי רב חסדא: וישלח את נערי בני ישראל
ויעלו עולות כבשים ויזבחו זבחים שלמים
פרים או דילמא אידי ואידי פרים? לרב חסדא

מנורת המקדש כפי שמופיעה בשער טיטוס

3. דוגמא נוספת לשימוש בטעמי המקרא להבנת הפסוק (מוזכרת בגמרא לעיל):

"וּבְמִנְהָ אַרְבַּעָה גִבְעִים מְשֻׁקָּדִים כַּפֹּתֶיהָ וּפְרָחֶיהָ" (שמות כה, לד)

- מיהם ה"משוקדים" (בצורת שקד), הגביעים או הכפתורים ופרחים?

4. דוגמא לשימוש בהגיית המילים ע"פ טעמי המקרא:

"וְאֶת-כָּל-חֵילָם וְאֶת-כָּל-טַפָּם וְאֶת-נַשְׁיָהֶם שָׁבוּ וַיָּבֹזוּ וְאֶת כָּל-אֲשֶׁר בְּבֵית" (בראשית לד, כט)

"וַיֵּרָא הָאֱלֹהִים אֶת-מַעֲשֵׂיהֶם כִּי-שָׁבוּ מִדְּרָכָם הִרְעָה וַיִּנָּחֶם הָאֱלֹהִים עַל-הִרְעָה

אֲשֶׁר-דִּבֶּר לַעֲשׂוֹת-לָהֶם" (יונה ג, י)

- האם יש לקרוא את המילה "שבו" בכל פסוק במלעיל או במלרע? הסבר לפי הטעמת המילה את משמעותה.

הפנמת היחידה

1. חלק את הפסוק ע"פ טעמי המקרא:
"וַיֹּצֵא מֶשֶׁה אֶת־הָעָם לְקֶרֶת הָאֱלֹהִים מִן־הַמִּחְנֶה וַיִּתְּצוּ בַּתְּחִית הָהָר" (שמות יט,ז)

תרגול

2. הסבר לפי מיקום הטעם מה הכוונה במילה "נעל" בכל אחד מהפסוקים.
"וַיִּקְרָא שְׁמוֹ בְּיִשְׂרָאֵל בֵּית חָלוּץ הַנֶּעַל" (דברים כה,י)
"וַיֹּצֵא אוֹתָהּ מִשְׁרֹתוֹ הַחוּץ וַנֶּעַל הַדֶּלֶת אַחֲרֶיהָ" (שמואל ב יג,יח)

3. הסבר מהו ההבדל במשמעות הפסוק האם נמצא האתנחתא על "בעמלק" או על "מחר"?
"וַיֹּאמֶר מֶשֶׁה אֶל־יְהוֹשֻׁעַ בַּחֲרֵלְנוּ אַנְשִׁים וְצֵא הַלָּחֶם בַּעֲמָלֶק מֵחֹר אֲנֹכִי נֹצֵב עַל־רֹאשׁ הַגְּבֻעָה וּמִטָּה הָאֱלֹהִים בְּיָדִי" (שמות יז,ט)

4. קרא את הפסוקים, ועמוד על הקושי שנמצא בפסוק טו.
"וְנָתַתִּי מִטְּר־אַרְצְכֶם בְּעֵתוֹ יוֹרֶה וּמִלְקוֹשׁ וְאַסְפֹּת דְּגָנָךְ וְתִירְשֶׁךָ וַיִּצְהָרְךָ: וְנָתַתִּי עֵשֶׂב בְּשִׂדְךָ לְבֹהֶמְתְּךָ וְאָכְלָתָּ וְשִׁבַּעְתָּ" (דברים יא,יד-טו)
האבן עזרא מפרש "ואכלת ושבעת. שב אל "דגנך ותירושך", לא אל הקרוב שהוא "עשב בשדך".
5. הסבר כיצד פתר האבן עזרא את הקושי, וכיצד טעמי המקרא מסייעים לו.

אתגר

טעמי המקרא באינטרנט
6. הפעלות ממוחשבות, לאימון של עצירה נכונה בקריאה (סוף פסק, אתנחתא, זקיפים) והיגוי נכון של המילה (מלעיל ומלרע). באתר מקראנט.

הרחבה

<http://www.mikranet.org.il/activity.html>

7. סדרת מאמרים מעמיקה על טעמי המקרא: מבוא, תפקידם, שימושם בפסוק, טעמי המקרא מול הפיסוק המודרני ועוד. באתר דעת.

<http://www.daat.co.il/daat/tanach/parshanut/taamey-2.htm>

8. לקריאה על בעלי המסורה, מפעלם ובכלל מסירת טעמי המקרא. באתר כתר ארם צובה.

<http://www.aleppocodex.org/2.html>

